STOREGÅRDEN

Storegården 2014.

Storegården ligger i kyrkbyn efter gamla Lindhultsvägen, alldeles intill Horreds kyrka. Förutom bostadshuset finns ladugård, magasinsbyggnad, vedbod och lakhus.

Historik.

Storegården köptes av Anders Andersson som blev änkeman 1879. Hans far hette Anders Larsson och han tog över Storegården omkring 1803 efter Erik Eriksson född 1733. Anders Larsson var styvson till Erik Eriksson. Hans hustru Anna kom som änka från Vasse med sonen Anders.

1941 var gårdens areal 33 hektar varav 10 åker, 23 skogs -och hagmark. Jordarten svartmylla och lerjord och skogbeståndet barrskog. 1940 var taxeringsvärdet 18300 kr. Det fanns då 2 hästar, 8 kor, 2 ungdjur, 1 modersugga och 6 gödsvin samt ett 50-tal höns. Efterhand har djurbesättningarna varierat.

Åkermark finns huvudsakligen från gården och ner mot Viskan. En del av detta område byttes senare mot mark tillhörande gamla ålderdomshemmet. Skogen finns vid Bergsjön.

Bostadshuset är från tidigt 1800-tal och tillbyggt omkring 1915. Den tidigare ladugården var uppförd 1902 och brann ner 1994, men återuppbyggdes. Lyckligtvis fanns inga djur i ladugården. Det finns också en vedbod byggd på 1900-talet och ett lakhus från 1800-talet. Magasinet intill bostadshuset är från 1800-talet, och flyttat från Skogsåkra till Storegården i slutet av 1800-talet.

Storegården 2020.

Gården kom till släkten omkring 1883 då Anna och Petter Johansson köpte den av Anders Andersson. Anders Anderssons far hette Anders Larsson, och han tog över Storegården ca 1803. De brukade gården till 1912 då Petter dog och

den övertogs då av hans svärson Johan Börjesson. Omkring 1915 skedde en tillbyggnad av bostadshuset mot kyrkan. Petter hade själv ”skogat” virket till detta men fick inte själv uppleva förändringen. Efter Johans död 1935 tillträdde hustrun Anna Charlotta som ägare.

Petter Johansson.

Anna Johansson.

Johan Börjesson.

Anna Charlotta Börjesson.

Anna Charlotta Börjesson ”Lotta i Storegården”, var född 1873 och dog 1955. Hon var gift med Johan Börjesson från Andersgården, född 1866 och dog 1935. Han var kyrkovärd och ledamot av kyrko-och skolråd.

Lottas föräldrar var Petter Johansson född 1834 och dog 1912, från Hallom, Wasse Östergården, som låg mellan Vasse och Hinnaredhult. Han gifte sig 1870 med Anna Larsdotter född 1842 från Kärra. De flyttade till Höjden och Petter tjänade i Bosgården och Anna vävde handdukar i hemmet. Han blev med tiden vävnadsförläggare och hade många hemväverskor.

Lotta och Johans barn var Hildur, ogift och dog i tbc 22 år gammal, samt Ester, Lydia och Anna. Ester var född 1899 och dog 1997. Hon var gift med Erik Allan Karlsson född 1909 dog 1997. Deras barn är Ingegerd född 1940 och Karin 1942. Lydia var född 1902 och dog 1971. Hon var gift med Bror Karlsson född 1914 och dog 2005. Anna var född 1905 och dog 2005, var gift med Ivar Claesson född 1906 och dog 1982. Deras barn är Roland, Marta, Ingemar, Kerstin och Barbro.

Ester och Erik Karlsson på Esters 95-årsdag 1994.

Affären.

Petter Johansson hade från omkring 1882 en affär som var inrymd i ett rum i magasinsbyggnaden, som ligger framför bostadshuset. Som vävnadsförläggare hade han hemväverskor i bl.a. Idala och Förlanda. När de kom med sina alster kunde de och även ortsborna köpa mjöl, socker, kaffe, gryn och andra specerivaror. Han hade också försäljning av garn och vävnadstillbehör samt linnevävnader. Enligt Petters noteringar i en räkenskapsbok från slutet av 1800-talet, såldes även tapeter. Affären fanns delvis kvar då Petter Johansson gick bort 1912.

Magasinsbyggnaden 2015.

Stenmangeln 2017.

Vävnadsförläggare.

I denna magasinsbyggnad finns fortfarande kvar den stenmangel, som användes för att mangla de linnevaror som kom från väverskorna. Mangeln användes även av andra gårdar i byn. På vinden fanns bingar med säd och ett stort bord, där Petter mätte upp och förvarade vävnader som handdukar och borddukar, som han reste och sålde bland annat i Göteborg och på marknader. Han hade även återförsäljare. Samtliga fönster har på insidan skjutbara träluckor förmodligen som skydd för inbrott. Sedan affären upphört har byggnaden förutom sädesmagasinet på andra våningen, använts som vävstuga och snickeriverkstad.

Mjölkhantering mm.

Betesmark för korna, som skulle mjölkas två ibland tre gånger per dag, fanns nedanför gården, samt nere i byn mellan järnvägen och Viskan. Det har tidvis funnits ett mjölkbord vid järnvägen. Annars var det en dryg sträcka att bära mjölken uppför backarna när korna var där på sommarbete. Tidigt varje morgon årets alla dagar skulle mjölken efter kylning och silning till mjölkbordet, som låg vid vedboden.

De olika gårdarna som turades om att köra var båda ställena i Storegården, båda i Klockaregården, Stommen (Karsas), Berglunds, Sjöby Skattegården (Ruberts) och Loftsgården. Varje mjölkkanna var märkt med ett nummer för att hålla reda på vilken gård de tillhörde. Flakvagnar som var lika höga som mjölkbordet underlättade lastningen. Fram till 1916 kördes mjölken till mejeriet i Istorp, då Horred fick sitt eget mejeri vid järnvägskorsningen nära gamla Brobyvägen. Här vägdes mjölken in och fetthalten mättes, då denna avgjorde vilket pris som skulle betalas av mejeriet. Den som körde vid halvåttatiden, fick vänta i mejeriet på skummjölken, som skulle tillbaka till gårdarna. Mejeriet tillverkade också smör som levererades till affärer och gårdar.

Potatisåkrar fanns på flera olika ställen, och hölassen kom från marken nedanför gården och vid gamla ålderdomshemmet. Jordbruksverksamheten vad gäller hästar, kor och svin upphörde i början av 1970-talet.

Nuvarande ladugård som ersatte den gamla, som brann ner 1994.

Skogsarbete mm.

På vintern fick man förr såga ner träd i skogen till ved och ibland timmer och sedan köra detta med häst och släde när det låg snö på vägarna. Det var ett tungt arbete att med ett bladsåg fälla stora träd. Sedan skulle trädstammarna kapas och lastas. Detta var också ett tungt, men nödvändigt arbete eftersom det varje dag gick åt ved. Så småningom när elen blev tillgänglig skaffades ett elektriskt kapsåg för veden. Mycket tid gick åt till vedhuggning och stapling för tork, och varje dag fick ved bäras in.

Vedboden och till höger kyrkstallet 2006.

Lakhuset 2020.

Minnesbilder.

Storegården med den gamla ladugården. T.h. om kyrktornet syns Lidbergs dåvarande bussgarage. Vy från 1950-talet.

Torborg Johansson, Erik Karlsson och Anna Claesson, utflykt på1920-talet.

.

Ester Karlsson, Anna Bengtsson, Anna Charlotta Börjesson och Torborg Johansson, omkring 1925.

Händelser i gamla tider.

Elektriciteten kom till Storegården i början av september 1920 och det var en stor händelse, den dag strömmen kopplades in både i bostadshuset och ladugården. Man slapp nu den riskabla användningen av fotogenlampor, men det fanns också de som var skeptiska till elektriciteten och varnade för eldsvådor.

Följande berättelse om vad som hände är nedtecknat av Anna Claesson 1:a söndagen i Advent 2001.
”Elektriker kom till Storegården 1920. Ledningarna var framdragna på sommaren och i början av september släpptes lyset på. Då var Julia och Erik från Björketorp här och uppvaktade Ester lite för tidigt, med en toffelblomma på födelsedagen. Plötsligt tändes en lampa och alla sprang runt i huset och tände fler och sen ner till lagårn och tände.
Vilken glädje! ”

Brännvin köptes förr i tunnor med kran, som sedan hälldes upp i flaskor och delades upp bland ortsborna. Tidvis köptes också brännvin i så kallade enkannor och tvåkannor. Gästgivaregården i Sundholmen hade försäljning av dessa. För speciella tillfällen brukade man också köpa Sherry och hela lådor med vin bl. a. en sort som kallades Stenborgarvin som var rosafärgat.

Claes Johansson i Klockaregården brukade komma och klippa Johan, och som ersättning för detta brukade man bjuda på ett par snapsar.

Under första världskriget 1914-1918 var det ransonering och Gustav Berglund, från Sjöby Mellomgården ”Berglunds”, hade fått i uppdrag att kontrollera på gårdarna att man inte hade mer än tillåtet av t.ex. potatis. Kontrollen var kanske inte alltid så noggrann, och när han kom in i köket i Storegården konstaterade han: ”Ni har väl inte mer potatis än ni behöver” Därmed var uppdraget klart.

När mejeriet i Horred byggdes 1916 behövdes sten till bottenvåningen. Från Storegårdens berg en bit söder om nya kyrkogården bröts sten till detta ändamål.

Storegården nu för tiden.

Under 2014 gjordes en omfattande utomhusrenovering av bostadshuset, med nya fönster i samma stil som de ursprungliga, nytt tak och ytteväggar med mera. Lakhuset renoverades 2018.

Nuvarande ägare av Storegården är Ester och Eriks döttrar, Ingegerd Jakobsson och Karin Johansson, som arrenderar ut ägorna.

Text och diverse färgbilder: Kjell-Åke Brorsson i oktober 2020.
Historik: Ingegerd Jakobsson och Karin Johansson.